

La medicina segons els nens

Especialistes en lèxic mèdic de la UPF han elaborat amb més de 3.000 infants i joves una plataforma per explicar termes mèdics als nens i nenes amb les seves pròpies paraules

Judit Monclús _ Hi ha alguns termes mèdics més complicats d'entendre que d'altres, sobretot quan es parla de patologies complicades o de proves poc freqüents. En el cas dels infants, però, pot ser que, d'entrada, trobin aquesta dificultat en el vocabulari més bàsic que ateny termes de salut quotidiana i d'altres que hi estan vinculats. Per això, especialistes en lèxic mèdic de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona (UPF) han elaborat, amb l'ajuda de més de 3.000 infants i joves d'escoles i instituts de Catalunya, una plataforma per explicar termes mèdics als nens i nenes amb les seves pròpies paraules fent ús de nous formats digitals i multimèdia.

Es tracta de la plataforma Diximed, que s'adreça a infants i famílies, i també a professionals de la pediatria i del món educatiu. "T'has d'acostar a les necessitats del nen, però tenint en compte una teoria psicolingüística que diu que no s'aprèn res a salts, sinó sempre a partir del que ja se sap. I si el que sap un nen no és correcte i ningú l'hi explica, sempre ho acabarà arrossegant", assenyala Rosa Estopà, investigadora principal del projecte Lexmed, en el qual s'emmarca la plataforma Diximed, i investigadora del grup de recerca Iulaterm.

Per dur a terme aquesta iniciativa es va demanar als infants participants que expliquessin què sabien de determinades paraules, com ara *grip*, *poll*, *vacuna*, *coronavirus*, *càncer* o *varicel·la*, entre moltes altres, i que les dibuixessin. "Nosaltres els vam dir que ho havien de fer com si volguessin explicar-ho a un nen de la seva edat que ve d'un altre planeta", recorda Estopà.

Després, el grup de lingüistes de la UPF implicats en el projecte "desconstruïen", analitzaven i classificaven aquestes definicions. Va ser la manera de comprovar quines idees estaven ben enteses, i també de veure quines tenien algun component tòxic o distorsionant. "Per exemple, vèiem que molts nens definien el càncer com una malaltia contagiosa. Tu, per definir-la no posaries mai que no ho és, però, en canvi, nosaltres vam veure la necessitat d'haver d'especificar-ho. Si no ho fem, aquesta idea es queda en el seu

imaginari i continuen pensant que el càncer és contagiós", explica Estopà.

DIBUIXOS DE SUPORT

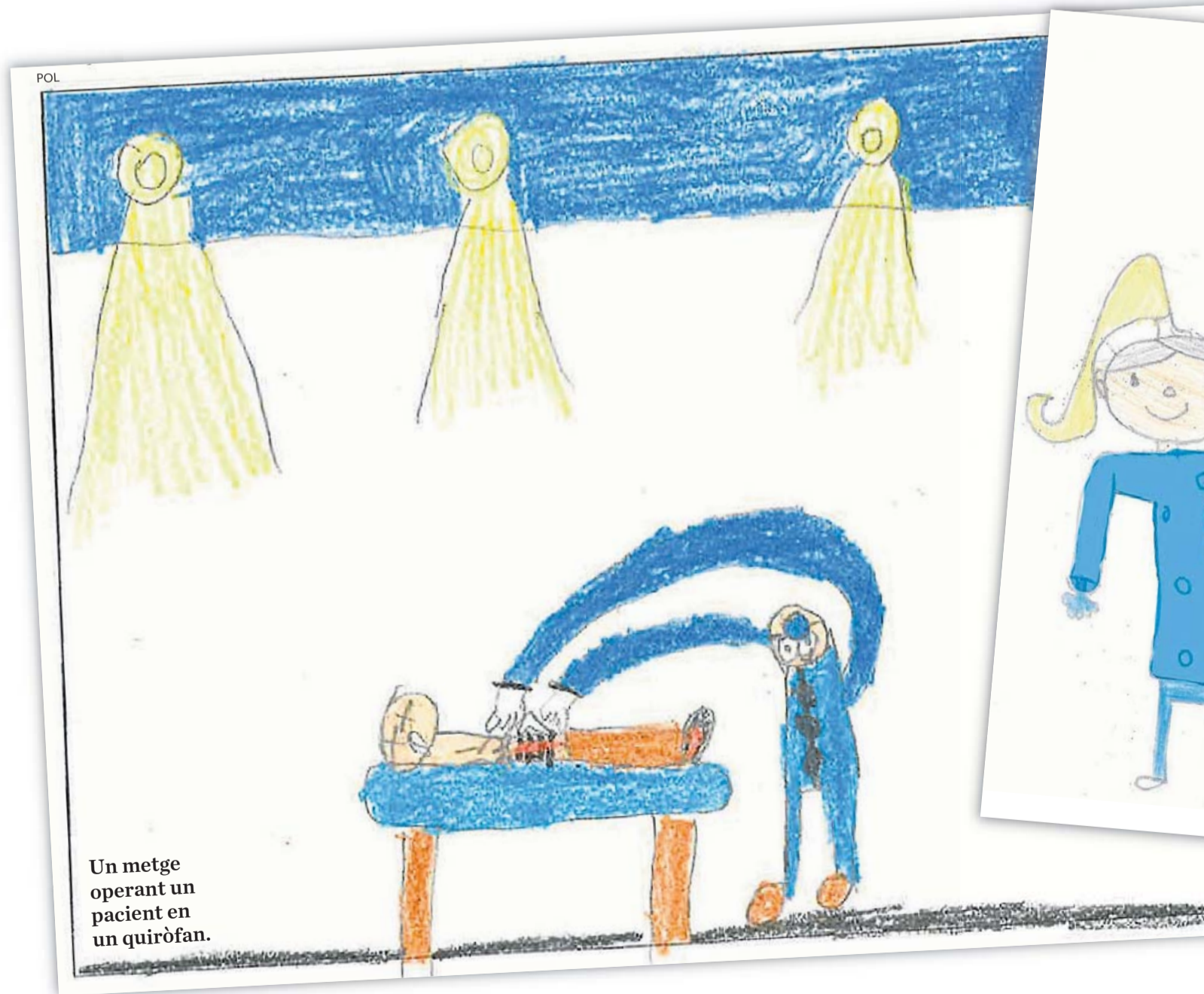
Aquesta iniciativa també els va servir per fer pedagogia, com per exemple en el cas de la paraula *anorèxia*, ja que veien que els infants la definien com una síndrome que només afecta les nenes i calia aclarir que també hi pot haver nens que la pateixen. "Totes les decisions que hem pres en aquest diccionari s'han fet de manera molt conscient a partir d'allò que saben els infants, d'allò que no saben i d'allò que,

pels motius que sigui, saben d'una manera distorsionada", recalca Estopà.

El resultat final ha estat un diccionari que aplega un vocabulari ben ampli amb definicions fetes per professionals de la llengua a partir del coneixement dels infants que van participar en el projecte. Totes les definicions han estat revisades per pediatres del Col·legi Oficial de Metges de Girona i de l'Hospital del Mar de Barcelona perquè no hi hagués cap explicació que no fos adequada des del punt de vista científic. "Ha estat a través d'aquest coneixement previ del col·lectiu infantil

que nosaltres hem pogut construir unes definicions més empàtiques i més adequades a les seves necessitats cognitives", especifica Estopà.

Així doncs, una recepta és "un document que escriu el metge en què diu els medicaments que t'has de prendre" i una càries és "una malaltia de les dents causada per bacteris que te les foraden i fan que t'hi surti una taca de color negre". Cada definició s'acompanya dels dibuixos amb què aquests infants han representat aquests termes mèdics o amb àudios amb les veus dels infants, que relaten les definicions finals.

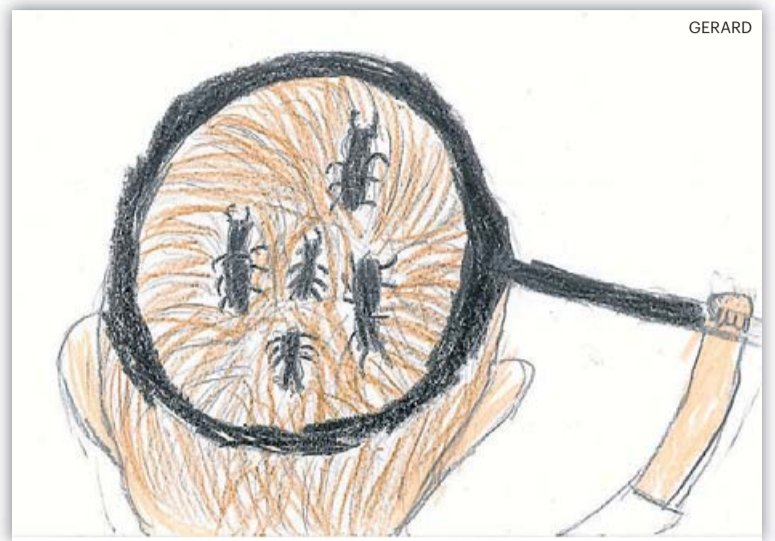
cial, però tenen un caos cognitiu impressionant. Això fa pensar que davant d'un estrès cognitiu tan fort com va ser el de la pandèmia, els nens van sentir molta més confusió del que es podia esperar en termes tan fonamentals com ara *virus*, *bacteri* o *vacuna*", reconeix Estopà.

En tot cas, aquesta plataforma, que s'ha traduït al castellà, al gallec, a l'èuscar i a l'anglès, és una base de dades indicada per a famílies, però també per als pediatres, per comunicar-se millor amb els més petits de casa. "Els professionals de la pediatria em deien que si els problemes de salut es parlen des de molt petits a casa i les paraules de la medicina es comenten de manera natural, quan els problemes de salut són greus, que acostuma a ser a l'adolescència, tenim molt terreny guanyat, perquè els nens són capaços d'explicar què els passa. Si no se'n parla des de petits, quan són adolescents se solen tancar en banda i no en parlen amb els pares".

L'escola també és un altre espai important on treballar aquest lèxic, ja que pot complementar les explicacions curriculars bàsiques de cada curs en què es treballa el cos humà o facilitar el tractament de casos puntuals relacionats amb la salut.

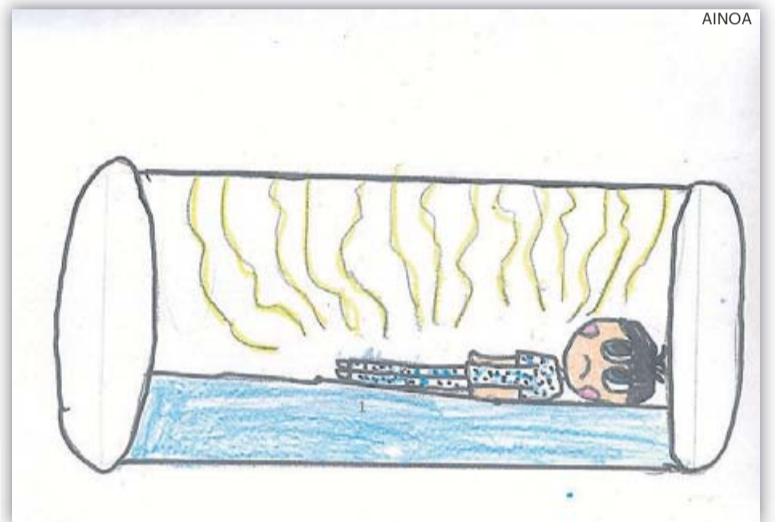
RECURS PER ALS PEDIATRES

A la mateixa plataforma en la qual hi ha aquest diccionari (diccionaridemedicina.app/web), també es pot consultar un atlas il·lustrat del cos humà i jocs didàctics interactius, així com un apartat amb vocabulari específic de la pandèmia de la covid, entre altres recursos digitals. "La pandèmia de la covid-19 va ser un impacte molt fort per a tota la societat i hem vist que, després, el que ha passat és que els nens són més assertius en les seves explicacions pel que fa a termes que van aprendre durant aquesta etapa, que fan servir una terminologia més espe-

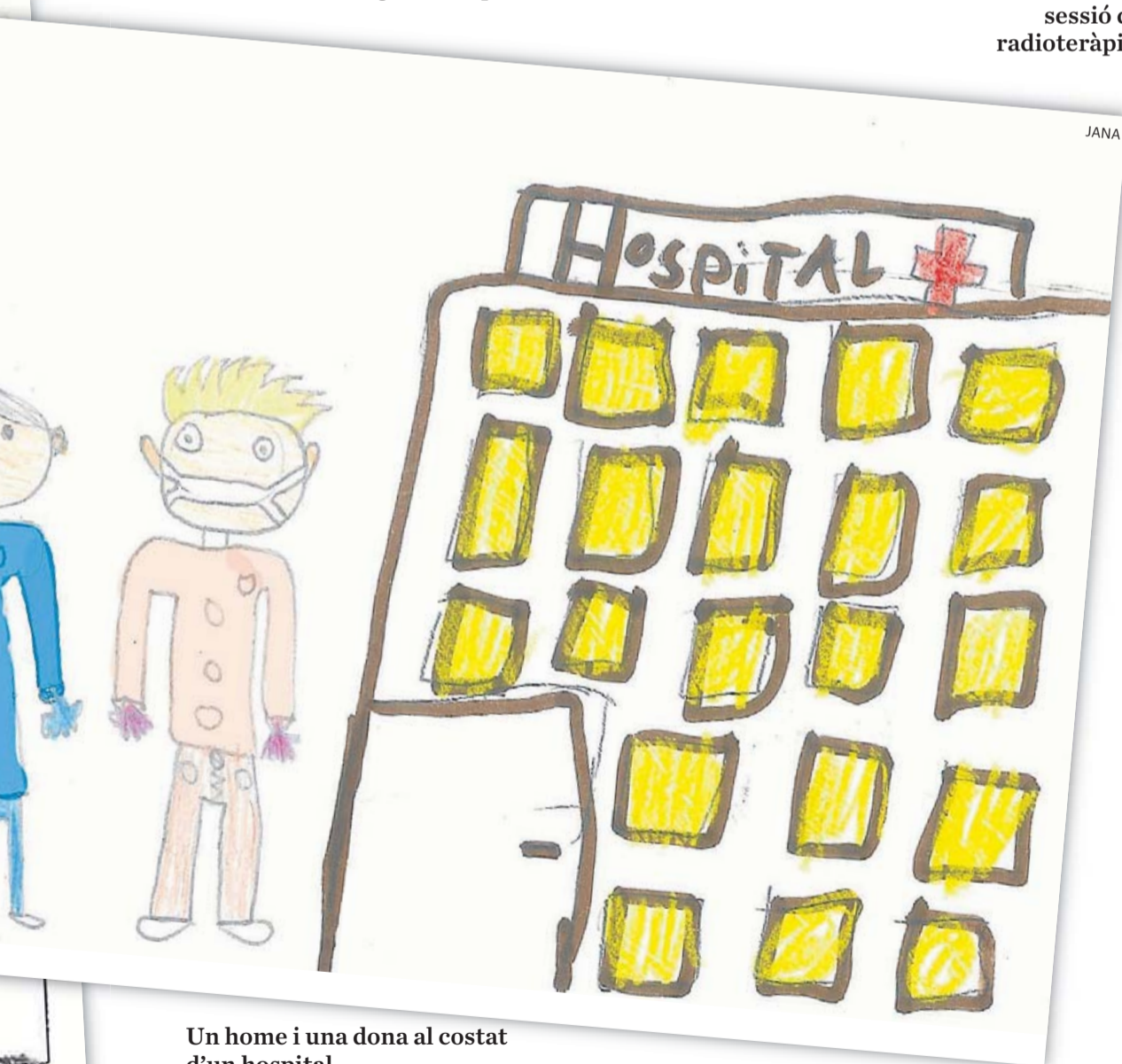
GERARD

Un nen amb el cap ple de polls.

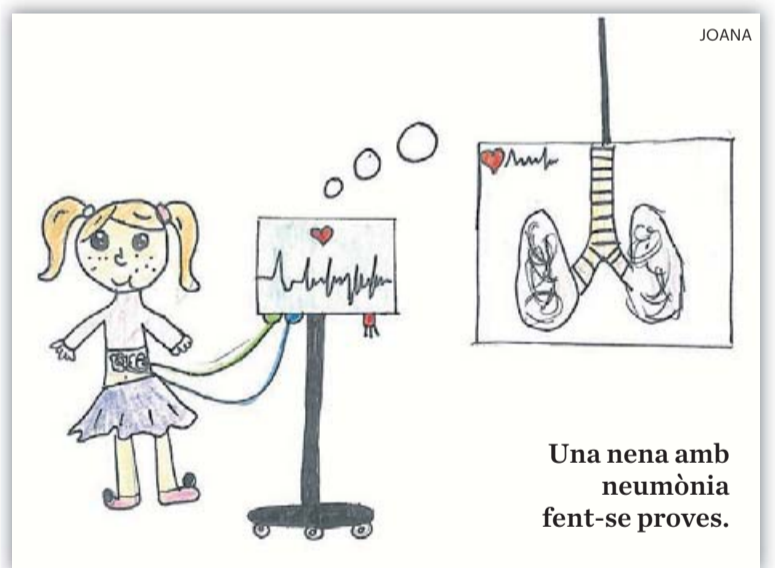
AINOA

Un pacient fent una sessió de radioteràpia.

JANA

Un home i una dona al costat d'un hospital.

JOANA

Una nena amb neumònia fent-se proves.

MARIA

Una nena amb mal de coll.